

Kritik mot brandkåren i bokform

Branden inträffade för många år sedan. Sommaren var ovanligt torr och varm. Plötsligt en dag i mitten av augusti inleddes katastrofen. Det hade börjat brinna i Sigges hem när han var ute på arbete. Röken bolmade över skogen och Sigge ängslades för den gamle fadern när han körde hemåt. Fadern var dock välbehållen. Efter ett tag kom brandkåren men det var en överdrift att uttryckningen var särskilt snabb.

Texten kommer från boken "Från eld till död" av Sigvard Karlsson, Agen, och tryckt 1966 i Kristinehamn. Jag köpte boken 2010, det var en dubblett, på Karlstad bibliotek. Författaren gav inga ledtrådar som fixerade data eller annat som skulle underlätta att identifiera tid och plats för branden men skrev att det är en autentisk händelse.

Brandkåren medförde två tankvagnar . En sattes i bruk men på den andra började man ta av pumpen för att ta vatten ur någon källa. Sigge upplyste att ingen av de tre källorna innehöll något vatten. Här började ett bråk som beskrivs i boken. Sigge kunde inte påverka "brandförmannen" varken att sluta leta källvatten, rädda inventarier eller skydda en torr granhäck som om den fattade eld kunde sprida branden vidare till skogen. Sigge och skogsägare var nu lika bekymrade om skogen och skyddade den så gott man kunde. Brandförmannen stod på sig och var enligt Sigge vrång. Jakt- och övningsammunition började knattra och intresserade polisen.

Skogen kunde skyddas tack vare grannar och Sigges arbete med att släcka glödbränder som uppstod. Brandkåren hämtade sedan vatten 1 km bort. Sigge bad brandförmannen dra till ett ännu hetare ställe med sitt vatten och att han inte skulle inbilla sig att det var brandkårens förtjänst att häcken inte antändes. Pressen var på plats och förbjöds av Sigge att på något sätt berömma brandkårens insats. Pressmännen chockades över den hätska inställningen.

Polisutredningen kom aldrig fram till brandorsaken. Sigvard skrev att det inte kunde vara försäkringsbedrägeri ty fastigheten var underförsäkrad. Branden förblev ett olöst mysterium, ingen åska hade det varit, ingen kortslutning kunde hittas och skorsten var hel.

Far och son var nu utan bostad och började med att bo i ett uthus och senare i en barack. Det blev stora svårigheter att få en bra bostad och de umbäranden som drabbade fadern ledde till hans död.

Sökning av grunduppgifter

Jag fick ett tips i Kristinehamn att det kunde vara "Sigvard i Fördärvet". Fördärvet, som Sigvards föräldrar Axel och Elin gjorde, var förfallet och kallades Fördärvet. Det blev sedan Tereseborg och som ligger söder om Kristinehamn. I boken står att modern dog 12 år före branden och med hjälp av släktforskarnas listor över döda gick det hitta både Sigvard och hans föräldrar. Därmed stod det klart att branden skedde i augusti 1955.

Tidningarna

Efter sökning i Nya Kristinehamns Posten hittade jag en artikel från 15 augusti med rubrik Brand i Tereseborg. Där står i sammanfattning;

Idag vid 9-tiden brann Tereseborgs gård. Boningshus och uthus brann. Brandkåren fick inrikta sig på att skydda skogen. Inget vatten fanns och man fick hämta det 1,5 km bort. Branden startade i köket när en äldre 86- årig man skulle tända i köksspisens.

Utryckningsrapporten

Med hjälp av datum kunde Bergslagens räddningstjänst finna den journal där alla larm noterade. Det var innan man skrev längre rapporter. Där står;

Larmet kom 09.05 och gällde eld i bostads- och uthusbyggnad. Utryckning skedde med två bilar (I och II) och sex man. Efter ca 20 minuter skickades en Jeep med en man. Två timmar senare skickades bil IV. Sammanlagt var tio brandmän och befäl på plats. Som brandorsak angavs bristfällig eldstad. Vidare noteras att branden släcktes med 350 m smalslang från tre tankvagnar samt 75 m smalslang från en Albin-200.

Polisutredningen

Hos Värmlandsarkiv fann jag polisutredningen. Den 14 okt 1955 beslutades att inget brottsligt hade skett. Utredningen anger;

Larmet kom 0915. Polisen ryckte ut och var på plats kl 09.30. Då var boningshuset och uthuset övertänt. Huset var ca 7x11 meter med ett plan. Ett rum var inrett på vinden. Byggnaden var försäkrad i Östra Värmlands försäkringsbolag för 20000.

Polisen kunde inte fastställa var elden började. De bilder som man tog vid framkomsten kl 09.30 visar att hela taket och övervåningen är avbränd. Dagen innan branden var det svårt att tända i spisen. De hade då hade använt papper för att få bättre drag. När spisen tändes på morgon dagen det brann var det inga problem med draget. Både far och son tror att gnistor från pappret kan ha hamnat på yttertaket som på ena sidan hade dåligt tegel. Under detta var det ett spåntak. Sigvard, sonen, kom hem ca 09.10 och då var det övertänt.

Axel var ute när han blev uppmärksam på branden av en förbipasserande chaufför. Ett annat vittne menade att han såg rökpelare omkring 0850. En annan granne såg kraftig rök och eld och larmade brandkåren.

Brandmästaren säger att både bostadshus och uthus var helt övertända när brandkåren kom fram. Han hade ingen uppfattning om brandorsaken. Han hade skickat ut folk mot mossen för att bevaka den. I utredningen nämns att det var överhängande risk för dess antändning.

Min reflektion

Boken skrevs elva år efter branden. Sigvard var säkert bitter hela livet efter branden och det är unikt att framföra kritik mot en brandkår i bokform. Sigvard avled på Tereseborg 1989 och var då 74 år.

Det är märkligt att tidningen direkt skrev att den gamle mannen hade fumlat vid tändning av spisen. Brandbefälet angav bristfällig eldstad i den egna rapporten men inte vid polisförhöret.

Man räknade på 1950-talet med att det tog 15 minuter till en övertändning. Här hade nog brunnit ett tag innan någon larmade och det var inte så tätt med telefoner. Avstånd till brandstationen var ca 8 km. Troligen var det inget att rädda när brandmännen kom fram.

Björn Albinson
Februari 2011